

Rentetarieven en wisselkoersen

1. Inhoud

Het domein voor de *rentetarieven* bestaat uit een geheel van rentetarieven en rendementen waarmee de prijsniveaus in België kunnen worden vastgesteld van de geldmarkt, de kapitaalmarkt, de tarieven voor de cliënteel en de verschillende op de buitenlandse markten opgetekende tarieven.

De gegevens betreffende de *geldmarkt* omvatten de rentetarieven van de schatkistcertificaten, die op de interbankenmarkt (EONIA en EURIBOR), alsook de voornaamste rentevoeten van het monetaire beleid van het Eurosysteem.

Het onderdeel *kapitaalmarkt* bestaat uit de op de secundaire markt berekende rendementen van de zowel voor particulieren als voor institutionele beleggers bestemde obligaties onder staatswaarborg.

Het gedeelte *cliënteel* omvat zowel debet- als creditrentetarieven, alsook enkele lijsttarieven die het mogelijk maken het op de particulieren afgestemde gedeelte van de Belgische markt te volgen.

Ten slotte bestrijkt een *internationaal* deel de euromarkten en enkele nationale referentietarieven.

Het domein betreffende de *wisselkoersen* bevat de elementen van het eurostelsel en, derhalve, de EMS-indicatoren, alsook valutakoersen van alle landen in de wereld.

2. Basisgegevens

2.1 Rentetarieven

2.1.1 Geldmarktтарieven

Het segment van de *geldmarktтарieven* heeft, net als dat van het monetaire beleid, betrekking op de tarieven van de instrumenten op korte en zeer korte termijn. Traditioneel behoren daartoe de tarieven op minder dan een jaar voor liquide instrumenten die gedekt zijn door aanzienlijke juridische garanties. De gegevens in dit domein worden onderverdeeld in drie groepen:

- de *voornaamste rentevoeten van het monetaire beleid* : dit zijn de tarieven die de Europese Centrale Bank (ECB) meedeelt betreffende de herfinancieringstransacties op twee weken en drie maanden, alsook de rente op de marginale beleningsfaciliteit en die op de depositofaciliteit.
- de *rentetarieven op de interbankenmarkt* : EONIA en EURIBOR : de interbankenmarkt beschikt over twee soorten rentetarieven die worden berekend aan de hand van de aangiften van een panel van 57 over de eurozone verspreide banken, met inachtneming van een quotum per land en op voorwaarde dat de deelnemers actief zijn op de markt van de euro en in staat zijn aanzienlijke volumes op de eurotarieven gebaseerde financiële instrumenten te verhandelen.

EURIBOR (Euro Inter Bank Offered Rate): om 11 uur (Brusselse tijd) berekend nietgewogen gemiddelde van de aangeboden tarieven («prime rate»). EONIA (Euro OverNight Index Average): door de ECB berekend gewogen gemiddelde van de daggeldtarieven op de ongedekte leningen.

- *de referentietarieven voor schatkistcertificaten van de Belgische Staat op de secundaire markt*: vormen het rekenkundige gemiddelde van de aankoop- en verkooprenten van de voornaamste *primary dealers* en maken het mogelijk de tarieven van de «noodzakelijke» markthouders te volgen.

2.1.2 Kapitaalmarktтарieven

De kapitaalmarkt bestaat uit instrumenten op lange termijn die zowel een vordering als een bezit kunnen vertegenwoordigen. De in dit domein weergegeven rentetarieven van representatieve schuldbewijzen zijn die van de secundaire obligatiemarkt van de overheidsleningen, alsook de op basis van die effecten berekende rendementen.

De leningen zijn overheidsemissies in Belgische frank (in euro) voor meer dan een jaar waarover een Koninklijk Besluit is verschenen in het Belgisch Staatsblad. Het gaat derhalve om uiteenlopende effecten onder Staatswaarborg, zoals klassieke leningen (voor particulieren en institutionele beleggers), leningen die enkel bestemd zijn voor particulieren (zoals de Staatsbons) en leningen voor institutionele beleggers (zoals de OLO's). In de stalen zijn geen leningen opgenomen waarvan het uitstaand bedrag lager is dan een zeker bedrag, noch leningen waaraan speciale voorwaarden zijn verbonden.

Wat de lineaire obligaties (OLO's) betreft, die een groot en homogeen geheel vormen (gedematerialiseerd effect, assimileerbare obligatie, systeem van aanbestedingen per tranche, enz.), gaat het enerzijds om de gemiddelde rendementen van de OLO's met een resterende looptijd van 1 tot 12 jaar en meer en, anderzijds, om de rendementen die gebaseerd zijn op een vaste resterende looptijd (theoretische looptijd van 1 tot 30 jaar), met andere woorden op een interpolatie in de rendementscurve (op de vervaldag, berekend aan de hand van bepaalde instrumenten, zoals OLO's en schatkistcertificaten op 12 maanden).

2.1.3 Tarieven jegens de cliënteel

Dit gedeelte bestaat uit enquêtegegevens of geregistreerde tarieven die behoren tot het segment «detailmarkt», en omvat de volgende elementen:

- *debet- en creditrentetarieven* van de genormaliseerde Europese enquête (MIR): de methodologie is beschikbaar op de website <http://www.mfiir.be>
- *debet- en creditrentetarieven van de Belgische kredietinstellingen (RIR)*: gewogen gemiddelde van de tarieven verkregen aan de hand van een op vrijwillige basis gehouden enquête bij de voornaamste kredietinstellingen. Die tarieven stemmen overeen met een aan de deelnemers verstrekt representatief contract en zijn van toepassing op het einde van de maand. Het staal omvat zowel grote als kleine kredietinstellingen.
- *kortlopende debetrentetarieven van enkele grote banken*: het gaat om enkele gepubliceerde debetrentetarieven geldend voor de disconto- en kaskredieten van de grote banken. Die gegevens worden verzameld en geaggregeerd door de BVB.
- *creditrentetarieven*: tarieven van de kasbons en de obligaties van de OKI's (tot '95) : hierin zijn de tarieven opgenomen van de kasbons op 1 tot 20 jaar voor de instellingen die tot 1995 behoorden tot de Openbare Kredietinstellingen (OKI's). Via die gegevens kunnen andere looptijden worden verkregen dan die van de enquête naar de debetrentetarieven van de Belgische kredietinstellingen (zie hierboven).

2.1.4 Euromarkt

De gegevens betreffende de euromarkten bestaan uit de volgende twee elementen:

- *rentetarieven van de eurovaluta's*: deze tarieven hebben betrekking op de markt van de deposito's tussen de financiële instellingen buiten de nationale markt van de betrokken valuta's. Tot 1990 ging het om het gemiddelde van de bied- en laattarieven, vanaf 1991 om de biddertarieven verkregen via een enquête bij de voornaamste marktpartijen.

- *markt van de euro-obligaties* : de rendementen op de secundaire markten zijn opgenomen in de «Officiële notering van Luxemburg» waar ze worden berekend voor looptijden op korte (minder dan 3 jaar), middellange (van 3 tot 7 jaar) en lange termijn (van 7 tot minder dan 15 jaar).

2.1.5 Rendementen op de nationale secundaire kapitaalmarkten

Hier beschikt men over de «*benchmark*»-leningen voor een aantal landen, met andere woorden het rendement van een overheidseffect dat door de monetaire autoriteiten wordt gekozen als referentie voor een resterende looptijd van 10 jaar. Daarnaast worden de rendementen weergegeven die door de nationale centrale banken worden berekend voor leningen die de rol van «*benchmark*» vervulden en die conform waren aan de nationale definities van «lange termijn», zijnde looptijden van 5 jaar en meer tot 10 jaar.

2.2 WISSELKOERSEN

De gegevens zijn ondergebracht in drie delen.

- een eerste deel bestaat uit de gegevens die het eurostelsel vormen : daartoe behoren gegevens zoals de indicatieve valutakoersen in euro, de spilkoersen en de koersen van verplichte interventies van het EMS;
- het tweede omvat de eigenlijke valutagegevens voor alle landen van de wereld. De gegevens worden hetzij van het IMF, hetzij van de financiële pers overgenomen en zijn uitgedrukt in BEF of in EUR op basis van gegevens in USD. De IMF-gegevens worden maandelijks meegedeeld voor lange periodes, terwijl die van de financiële pers dagelijks verschijnen maar slechts een overzicht bieden van enkele jaren.
- een derde deel bevat uiteenlopende gegevens, zoals de door de BIB berekende nominale effectieve wisselkoersen en de goudprijzen.

3. Bewerkingen

3.1 Rentetarieven

Naast de publicatie van de door buitenlandse instellingen verstrekte basiscijfers die overeenstemmen met de hierboven meegedeelde definities, dient de Bank een zeker aantal bewerkingen uit te voeren die hieronder worden vermeld in een stijgende volgorde van ingewikkeldheid:

- *omrekeningen van de frequenties* van de basisgegevens (dat wil zeggen gegevens met een lagere frequentie) door het rekenkundig gemiddelde (al dan niet gewogen met de werkdagen) te berekenen of de laatst beschikbare waarneming over te nemen;
- *aggregaties van de basisgegevens*, met andere woorden van door de Nationale Bank gehouden enquêtes, die bestaan uit gewone of met de overeenstemmende rubrieken uit de boekhouding van de gegevensverstrekkers gewogen rekenkundige gemiddelden, waarbij eventueel extreme of «afwijkende» waarden worden weggelaten;
- berekening van de *rendementen* van de leningen op de secundaire markt, die traditioneel geschiedt door de interne rentabiliteitswaarde («*Yield to maturity*») te berekenen van de effecten waarvan de prijs op de secundaire markt genoteerd is;
- berekening van de *rentecurves*: hetzij via een aanpassingsprocedure van het «cubic spline»-type, hetzij door een analytische herziening toe te passen.

3.2 Wisselkoersen

De enige vereiste bewerkingen zijn de hierboven vermelde frequentie-omrekeningen.

4. Referenties

Statistisch Tijdschrift NBB –2de kwartaal 1996, 3de kwartaal 1998, 1ste kwartaal 1999

Maandelijks Tijdschrift NBB –Juni 1982, Mei 1991, Maart 1994

IMF –Internationale Financiële Statistieken.